

ספורט לאומי

פרסום ראשון: דער מאמענט, 28 באפריל 1939

שפת המקור: יידיש

.א.

לא לכל אומה יש ספורט לאומי משלה; ואם ישנו, הרי מיד באים שאר העמים ולומדים אותו ממנה ומיד הם מתחילים לשחק בו, אולי טוב יותר מהממציאים עצמם, ועל-ידי כך הוא חדל להיות לאומי. כך קרה למשחקי הקריקט והכדורגל: בודאי ששני סוגי ספורט אלה, אנגליים הם, בפרט וביחוד הקריקט. מרחוק קשה אפילו לשער עד מה עמוקה לאומיותו; אם כי כולם ובכל מקום שמעו על כך, אבל כדי להבין את העניין כהלכה, כדי ל"עכל" (כפי שהייתה אומרת הסבתה שלי בברדיצ'ב) את הדבר צריך לראותו באנגליה גופא.

בשנה השניה למלחמה העולמית [הראשונה], בזמן קשה ומר לצבא האנגלי בפלנדריה, התפרסמו לפתע בכל עתוני לונדון מאמרים ראשיים ארוכים ורציניים על התפקיד שמילא הקריקט בארצם בשנים האחרונות של המאה האחרונה. למה? משום שבאותו יום מת, לעת זקנה, מיסטר דבל-יו די גרייס, מלכם וקיסרם של כל שחקני הקריקט האנגלים מאז נח הקב"ה ממעשה בראשית. גם את תמונתו של מר גרייס הדפיסו בעמודים הראשונים: ניגוד מפליא לתיאורו של ספורטאי אנגלי, כפי שאנו מתארים אותו כיום – אדון מכובד בעל זקן רחב וארוך, לא סמיך ולא דליל, דומה מאוד לסבא שלכם, אם הסבא היה, כפי שאני מקווה, סוחר עשיר או בנקאי בעיר גדולה, בימי המלך פרנץ-יוזף, כשכל האנשים הנכבדים היו מתבוללים והיו מגדלים את זקנם בנוסח פרנץ-יוזף, ימינה ושמאלה, וקרחה בתוך. צורתו של מר גרייס על הנייר היתה פרוזאית מאוד, אולם במאמרים הראשיים הוא הופיע ממש כאיל הדור שחלף. עדיין זוכר אני את דבריו של ס. פ. סקוט הישיש, עורכו הגדול של ה"מנצ'סטר גרדיין", אשר לדבריו התייחסנו אפילו אנו, עתונאי-החוץ הספקנים בלונדון של אז, בהערצה ובנימוס. "הדור הצעיר אינו יכול לתאר לעצמו", כתב, "מה היה דבל-יו די גרייס בשבילנו, בימי נעורי. מורה ומדריך של הספורט הטוב? כן, אבל זאת היתה מעלתו הקטנה ביותר והחשובה פחות בעינינו. כל המעלות הטובות של אזרח וג'נטלמן למדנו ממנו: סבלנות, עקשנות, נאמנות, אבירות – בשל כל התכונות הללו ועוד שלושים ושלוש כאלו הוא שימש לנו מופת, ולא בדברים, – חלילה (השמע מישהו פעם את קולו? ההיה לו קול בכלל?) – אלא אך ורק במחבטו הארוך (באנגלית קוראים לזה bat) ובכדור-הגומי הלבן". – יפה מאוד ועמוק מאוד, אין מה לבקר; אבל אחר כך, בחזית הארץ-ישראלית, חנה על ידנו זמן רב בטליון של כושים מהודו המערבית, והם היו עורכים תחרויות קריקט עם החיילים האנגליים, והמנצחים

היו על פי רוב הכושים. התאגרפות היא בוודאי ספורט אנגלי, אבל קראו נא בספרו של הקולונל פטרסון, מי היו המנצחים על פי רוב, בכל תחרויות ההתאגרפות שבצבא אלנבי: חיילינו היהודים. האיטלקים מתפארים שהם מיטיבים לשחק כדורגל מהאנגלים וכדורסל מהאמריקאים, ומי יודע, אולי הם צודקים. לבסקים יש משחק לאומי ושמו "פלוט", אבל שמעתי, ששני האמנים הגדולים הם גרמנים. בקיצור: למשחקי הספורט הלאומיים יש נטיה להיפך לבינלאומיים.

אפילו במשחקי הטבע, כלומר, אלה התלויים במקום ובאקלים, אותו הדין. בימי נעורי חשבתי שהכרחי הדבר להיות קווקזי או שוויצרי כדי להיות מטפס הרים; אבל עד מהרה נודע לי שאחדים מטובי המטפסים על הרי האלפים חיים דווקא בהולנד המישורית; ממש כשם שאפשר להיוולד בסיציליה שטופת השמש ולהיות מטובי מחליקי הסקי בעולם, הגם שבימי נעורי היה הספורט הזה ספורט לאומי של עמי סקנדינביה. אין מה לעשות, אין אמצעי ואין יוצא מן הכלל – הספורט הופך לבינלאומי... אין יוצא מהכלל, איפוא, פרט לאחד.

אנו היהודים יוצאים מן הכלל. רק לנו יש עדיין ספורט לאומי, לאומי כל כך, ששום עם בעולם לא ילמד אותו מאתנו. ולוואי ואנו עצמנו לא נשכחנו ולא נזניחנו, אולם מתחרים לא יהיו לנו.

ב.

הספורט הלאומי, שאני ממליץ עליו בלבביות בפני הנוער היהודי, שמו **העליה**

החפשית.

ללא כל ספק זהו הספורט האציל ביותר בעולם. ראשית: מטרתו אצילה, ששום ספורט לאומי אחר לא יוכל להצביע על דומה לה. טניס וכדורגל ו"פלוט" אינם סוף-סוף אלא משחקי-שעשועים, אתה מפתח את שריריך, אתה רוכש כבוד לעצמך, או לכל היותר לקבוצתך, וזה הכל. הספורט הלאומי היהודי עוזר לפרוץ שער, שלפניו עומדות מיליוני נפשות רעבות; הוא עוזר לרכוש מולדת להמון חסר-בית והופך אותו לאומה. שאר מיני הספורט הינם בסופו של דבר רק משחקים; הספורט שלנו הוא רצינות קדושה.

אולם בה בעת יש בו המעלות של שאר מיני הספורט, ובנוסף גם מעלות רבות משלו, שבמשחקים אחרים אין בנמצא. אותו העורך סקוט, כשהוא כתב על שחקן הקריקט גרייס, אמר: "הכל למדנו ממנו, סבלנות, עקשנות ונאמנות..." אולם מה אפשר היה ללמוד מקריקט, בהשוואה לים ההשכלה והחינוך, שדור צעיר יכול לשאוב מספורט העליה? סבלנות ועקשנות? שאלו נא את אותם שעברו את כל זאת ויגידו לכם, איזו סבלנות על-אנושית, איזו עקשנות מפרכת דורש הספורט שלנו. נאמנות? אבירות? בית-הספר הטוב ביותר, שאפשר לשער. בסוגי הספורט של הלא יהודים כמעט שאין הזדמנות לגלות את הטיפוס החשוב

ביותר של האבירות – יחס אבירי לחלשים, לזקנים לנשים וטף, משום שבמשחקיהם אין כלל מקום לחלשים. הספורט שלהם הוא רק לאנשים צעירים ובריאים. ההיסטוריה הקצרה עדיין של הצעדים הראשונים שבספורט הלאומי שלנו, מכילה כבר פרקים גדולים של ויתור על כוס המים האחרונה לילדה, כיצד עומדים בפינה כל הלילה, כדי שלחבר חולה יהיה יותר מקום לישון בו... או אומץ לב? הסתכנות? מגוחך להשוות. באותו הסוג הפרוע של כדורגל הנקרא "רוגבי" – מסתכן השחקן לכל היותר בנקיעת רגל, באיגרוף – במעיכת אף, ואילו בסיף נושאים בכלל מסכת ברזל. מגוחך להשוות.

כאן מתחייבת הערה חשובה. לעתים שומעים את השאלה: "כיצד מתייחסת הממשלה בעלת העניין לספורט הלאומי שלנו? המותר לקוות, שהיא תעצום את שתי עיניה, או לפחות עין אחת?" מוטב שלא נשגה באשליות: הממשלה הנוגעת בדבר תתייחס אליו כפי שהחוק מחייב אותה. ברבות הימים ילך הספורט הזה ויקשה, על כך אני אומר, שזהו הספורט הגדול והנפלא ביותר.

אולם חשוב באותה מידה ואף יותר לגבי העתיד, ובמיוחד העתיד הקרוב, לא יחסה של הממשלה הנוגעת בדבר, אלא יחסו של אותו הציבור ואותו העם אותו מייצגת ממשלה זו. כאן, ברוך-השם אפשר לבשר את הבשורות הטובות ביותר: כבר עכשיו היחס טוב – מצד המעטים היודעים על הספורט הזה; אבל אחר כך, כשהידיעות על קיומו תופצנה בחוגים רחבים, יהיה היחס הזה נלהב מאוד. אין צורה אחרת של הפגנה (פרט ליוצא מן הכלל אחד), שתדבר אל לבם באופן ישיר וברור יותר, מספורט העליה: כילדים, או טוב יותר, כאחים – הם ישמחו לכל הצלחה; ינחמו אותנו בשעת מפלה שאין למנעה; הם יצחקו בחדווה כשישמעו כיצד רימו את השומרים שלהם.

ג.

בדברי על הספורט הלאומי אינני מתכוון לאותן השיטות שמשתמשים בהן (או כך אומרים) מצדדים שונים. אלו הן שיטות קולקטיביות; שיטות חשובות מאוד, ואני מתייחס אליהן, בכל הכבוד. ארגון לוקה לעת עתה בחסרונות גדולים; אינני בקי עד כדי כך שיכול אני לומר שאת החסרונות האלה אפשר לסלק על נקלה, אולי כן, ואולי לא – אבל בדברי על ספורט לאומי איני חושב על השיטות האלו אלא על דבר אחר לגמרי: אוואנטורה נועזת.

הורים יהודים יקרים, מאז התחלתי למשוך בעט סופרים עסקתי רק במלאכה אחת: לקלקלתי את ילדיכם, לימדתי אותם לנפץ משמעת (ולעיתים גם שמשות). ניסיתי לשכנעם שהתרגום המתאים, של "קמץ א' – א" אינו "לימדו לקרוא" אלא "לימדו לירות". כל זאת עשיתי תמיד, וחוששני, שעד עכשיו הדבר לא הזיק לילדים. אני גם מקווה, שהגורל לא ישלול ממני את הכוח והכבוד, להמשיך גם להבא בשיטה הפדגוגית הזאת עד סוף הקריירה

הפובליציסטית שלי. אין זאת עקשנות, אני משוכנע בזה. זוהי אמונה, האמנתי בכך עוד בימי ילדותי ואני מאמין בזה עד היום. את האמונה הזאת אפשר לנסח כך: לכל העמים, או לפחות לכל העמים המוצלחים, ישנה מלה שבה הם מציינים את הטיפוס האידיאלי של האדם. היוונים העתיקים הביעו את המושג הזה בנוסח הידוע "קאלוס ק'אגאטוס", שמשמעו יפה וטוב. האנגלי קורא לזה "ג'נטלמן", האיטלקי "גאלאנטו הומו", ההינדוסטאני "פאקה-סאהיב", הפולני (אם אינני טועה) מגלם את המשמעות הזאת במלה "שליאכטנו", ואצלנו היהודים, לפחות לפי טעמי, הרי השבח העילאי ביותר והעשיר ביותר בתוכן הוא המושג "בעל הבית", "בעלי-בתי'ש".

אבל מושגים אלה אינם מתאימים לנוער. כשגרמני רוצה לחלק לאב מחמאה, הוא אומר: בנך הוא ילד מנומס. ברוסיה היו אומרים "פְּרוּוּי אוצ'יניק" (התלמיד הראשון). אני שנאתי, כפי ששונאים זבובים, הן את הילדים המנומסים והן את ה"פְּרוּוּי אוצ'יניק". משום שלדעתי, ההישג העילאי ביותר, הדרגה הגבוהה ביותר של האנושיות שאליה יכול בכלל להגיע אדם בראשית דרכו בחיים – כל זה מוצא את ביטויו הטהור ביותר במלת הקסם הנפלאה: "שייגץ" – "פרחח". אם ביכולתך להיות "שייגץ" היה ל"שייגץ". אם אינך יכול, אין לי עצה בשבילך; לדידי, לך לשלום והיה, מסכן שכמותך, ל"פְּרוּוּי אוצ'יניק".

... אילו הייתי עתה בגיל המבורך שאפשר להיות בו "שייגץ", כי אז ידעתי מה עלי לעשות. מה היה גודלן של הספינות הזעירות, שהקוזאקים הזאפארוגיים היו מפליגים בהן בים השחור ומרעישים בתותחיהם את הסולטאן בקונסטנטינופול? (אינני אומר שאותן ההרעשות גרמו נזק רב לסולטאן; אני מתכוון בעיקר לחלק הראשון של המעשה – כיצד חוצים את הים כשיש רצון לכך). מי חשב במאות ההן על טונאז' או מי שמע על כך בכלל? גם היום ישנו צעיר אחד הלועג לטונאז': הוא צרפתי, שמו אלן ז'רבו, הוא בנה סירת מפרש, בסירה זו יש מקום רק לאדם אחד, חבית מים ושק עם מזון. בסירה זו הוא כבר הפליג פעמים מספר מצרפת לאמריקה וחזרה. הוא כמובן "סופר-שייגץ", וקשה להשתוות אליו; אבל בשביל הספורט הלאומי שלנו אין צורך בזה כלל וכלל. למה אנו זקוקים בעצם לצורך הספורט הלאומי שלנו? אני אינני יודע, ימי נעורי עברו עלי ולא חלמתי אפילו שיבואו ימים כימינו אלה. אבל אילו חזרתי להיות צעיר, הייתי קודם כל יושב וחוקר מה נחוץ לנו לצורך הספורט שלנו. מה צריך להיות גודלה של הסירה שתאפשר לי ולעוד תריסר שקצים מחברי, לעשות את הקפיצה הזאת? הנחוצים דוקא 50 טון? ואולי גם 30 יספיקו? זוכר אני את הספינות היווניות שהיו מביאות לנמל אודסה, לפני ארבעים שנה, "רַחַת לוקום", תאנים וכל מיני דברים טובים מאיי הים האגאי, ונפח הספינות בוודאי לא עלה על עשרות אחדות של טונות. מובן, כי לשם כך יש ללמוד להיות מלח, ואף ספינה כזאת עולה כסף. אולם אז הייתי מתחיל ללמוד, יחד עם השקצים האחרים, להיות מלח טוב; והייתי מתחיל לאסוף גרושים, ביחד עם עוד תריסר

שקצים, כדי לקנות ספינה ישנה. אמנם ספינה אפשר לקנות רק לחופו של ים, ואילו אני עצמי יכולתי לגור בבריסק או לוצק – אבל כשיש רצון, מוצאים את הדרך.

ומה יהיה סופה של האוואנטורה? מי יודע: אולי נצחון, אולי מפלה. גם כן דאגה!

.ד.

יש צורך להבדיל בברור בין שתי השיטות של תנועת התחיה היהודית: השיטה הפוליטית והשיטה המעשית.

חשובה יותר הפוליטית: זוהי הירושה הנצחית, שהשאיר לנו הרצל. תורתו אומרת: כדי ליצור מדינה יהודית, מן ההכרח קודם-כל להשיג את האישור הרשמי של הגורמים השליטים. רק אז יכולה התיישבות להיות התיישבות אמת, תהליך המביא לרוב יהודי ולממשלה יהודית. בלי ערביות פוליטיות – דבר זה פשוט בלתי אפשרי. מה שאפשר לעשות ללא ערביות פוליטיות אינו "התיישבות", כי אם רק משהו הנראה כהתיישבות – אבל בזעיר-אנפין, וקוראים לזה, לאמיתו של דבר, "מדיניות התיישבותית", כלומר: יוזמות מעשיות וישירות, שאין בכוחן ליצור רוב בארץ – אלא שהן מחזקות את עמדותיכם, מפיצות את רעיונכם ונותנות לו צורה מוחשית. בקיצור, הם עוזרים לכם לקראת המטרה העיקרית – המאבק המדיני למען ה"צ'ארטר" הפוליטי.

אמצעים שונים שייכים למושג זה של "מדיניות התיישבותית". למשל: קניית קרקע בסכומי עתק ובניית יישובים, שבהם תעלה לכם כל משפחה זעירה הון תועפות. הזאת היא התיישבות? לא. אבל יתכן שזוהי מדיניות התיישבותית טובה, משום שהיא קובעת את עמדותיכם, אומדת את אפשרויותיכם ומסייעת לכם (אם אתם ראויים לסיוע) במלחמתכם המדינית.

ספורט העליה שייך גם הוא לסוג השני. הוא אינו נחשב כאמצעי להתיישבות. הוא יכול לשמש כאמצעי לפרוץ בו מכשולים מדיניים מסוימים, כדי לאלץ את העולם להיזכר במשהו, שאפשר שהיה מבכר לשכוח – דווקא בזה אין לנו עניין. אבל בכדי לגרום לאומה, המאוהבת באמת בספורט ומתייחסת בכבוד להרפתקאות, לצדד בענייננו ולסלוד מפני שליחיה שלה עצמה, הרוצים להפריעו וגם (אם הדבר יעלה בידיהם) ללכוד אותנו; וקודם-כל ומעל הכל, כדי לשמר בתוכנו, בכל הנשמות היהודיות, ניצוץ של גאווה ועקשנות, והכרה, שלעת צרה אי-אפשר לכבול את ידינו – להשגת המטרות הללו, ולעוד מאה שכמותן, אני ממליץ בכל-לב על הספורט הלאומי, ואני מסיר את כובעי לפני אותם השקצים, היודעים להעריך את התואר הזה וסופם לזכות בכתרו.